

RAZISKOVANJE RIMSKE ZGODOVINE

Zanimanje za rimsko zgodovino že od nekdaj zelo veliko. Bizantinski pisci kronik in drugih historiograf. del so povzemali grško pišoče avtorje rimske cesarske dobe. Za nekatera obdobja rimske cesarske zgodovine so bizantinski viri po pomenu nenadomestljivi. Zanimanje za rimsko zgodovino se pojavi najprej v Italiji v 14. stol. Petrarca napisal *De viris illustribus* (od Romula do cesarske dobe) in zgodovinski ep *Afrika* (2. punska vojna). Machiavelli napisal študijo o prvih 10 knjigah Livijeve zgodovine. Prvi pravi zgodovinar rimske dobe je Carolus Sigonius, ki je preučeval epigrafska besedila in kronologijo. Scaligerus in Cluverius sta opozarjala na pomen napisov kot virov za rimsko zgo. Pomemben je Tillemont, ki je napisal zgod. rimskih cesarjev in 16 knjig obsegajočo zbirko študij s področja cerkvene zgodovine. V razsvetljenstvu Montesquieu napisal spis o vzrokih za veličino in zaton Rimljanov, zajame čas od nastanka Rima do padca Konstantinopla. Sredi 18. stol. prve arheološke raziskave v Pompejih. Edward Gibbon napisal *Zgodovina zatona in padca rimskega cesarstva*, delo bilo dobro sprejeto in imelo velik vpliv na kasnejši razvoj zgodovinskih raziskav. Niebuhr: z njim začetek znanstvenega raziskovanja rim. zgo., napisal *Rimsko zgodovino* v 2 delih, postumno izšel 3. Historiograf. izročilo je podvrgel historično-filološki kritiki, začetke Rima razložil na podlagi raziskav agrarnih in družbenih razmer. Velja za utemeljitelja modernega nemškega zgodovinarstva. Vodilna osebnost v raziskovanju rimske antike v 2/2 19. stol. je bil Theodor Mommsen, velja za največjega raziskovalca rimske antike, obsežen znanstveni opus se nanaša v bistvu na vsa področja rimskih raziskav. Napisal *Rimska zgodovina* (do bitke pri Tapsu), pozneje pisal *Razvoj provinc cesarstva* (5. zvezek), *Cesarstva doba* ostala v rokopisu (načrtovani 4. zvezek). Za to dobil Nobelovo nagrado 1902. Najpomembnejši rezultati njegovega dela so raziskave pravne ureditve, obravnava kazenskega prava, pripravil tekstokritične izdaje pravnih besedil (Teodozijev kodeks, Justinijanov zakonik). zasnoval je zbirko antičnih napisov v 16 delih, pregled numizmatike. V 20 stol. se število raziskovalcev zelo poveča. Mommsenovi učenci Dessau, Domaszewski in Hirschfeld napisali pomembne študije o cesarski dobi in izdali zbirke napisov. Zelo pomemben Arnaldo Momigliano, ki se posvečal historiografiji, biografiji, zgodovini idej in pozni antiki. Velik pomen ima CAH (1924-36), pri katerem je sodelovalo več vodilnih raziskovalcev z vsega sveta. (od začetkov starega veka do Konstantina). Mihael Rostovcev zbežal iz Rusije v Ameriko, posvečal se gospodarski in družbeni zgodovini, sprožil velik odmev. Tudi madžarski zgodovinar Andras Alföldi zbežal v ZDA, raziskovalec začetkov Rima. Ronald Syme (Nova Zelandija) ustvarjal v Angliji, izdal *Rimska revolucija* (o propadu rimske republike in nastopu cesarstva). Razvil prozopografsko raziskovalno metodo. Študije o rimskem Podonavju pomembne za slo. prostor. v 2/2 20 stol. nepregledna množica avtorjev in bibliografije. Razvoj dosežejo že poznana področja rim. zgo. Pomembno je raziskovanje epigrafskih virov (jih je čez 300.000), izsledki pomožnih zgodovinskih ved, v vzponu so raziskave socialne zgodovine. Pomembni so sinteze: *Storia di Roma* in nova izdaja CAH v 14 zvezkih, pri njih več mednarodno priznanih strokovnjakov delovalo.

RAZISKOVANJE RIMSKE ZGODOVINE NA SLOVENSKEM

Petovionski škof in mučenec Viktorin v 3. stol. napisal v komentarju k Razodetju zgodovinsko refleksijo v dobi cesarja Nerona, o državljanski vojni po njegovi smrti in preganjanju kristjanov po njegovi smrti. V srednjem veku je nastalo nekaj besedil o antični dobi. Janez Vetrinjski je v 1/2 14. stol. napisal *Chronica Romanorum* (prikaz rim. zgod. od začetkov do zgodnje cesarske dobe). V dobi vzpona humanizma na Slo. sta nastali prvi zbirki prepisov rimskih epigrafskih spomenikov. Obširna besedila nastala v 2/2 17. stol., avtorji se posvetili začetkom krščanstva. Martin Bavčar je zapustil latinski rokopis, v katerem je predstavil zgodovino Furlanije (nekritično), v manjši meri tudi Norika. Pomembnejši je bil Janez L. Schönleben, ki se je posvetil deželni zgodovini. Napisal je zgodovino Kranjske od mitoloških začetkov do leta 1000. V baročni dobi najpomembnejši Valvasor s svojo monumentalno *Slavo*. V njej je več delov besedila, ki se ukvarjajo z antiko, podrobno je prikazal Oktavijanovo vojno v Iliriku (35-33 pr. Kr.) Oba sta skušala poleg literarnih virov uporabiti tudi napise in novce. Janez G. Dolničar je v *Zgodovini ljubljanske stolnice 1701* objavil več emonskih napisov, posvečal se je tudi numizmatiki. Največje delo starejšega zgodovinopisja na Slo. je *Poskus Tomaža Linhartarja*, kjer prikaže antično zgodovino našega prostora. Posvetil se je opisom ljudstev, njihovim življenjskim navadam, gospodarstvu, religiji in družbeni ureditvi. Antična doba zajema večji del njegovega dela. Nato nobenega omembe vrednega besedila, morda France Kos, ki je pisal o sklepnih dobi antike. V 19. stol. so pomembne arheološke raziskave. Walter Schmid je bil pomemben raziskovalec Emone. Pomemben strokovnjak je bil Balduin Saria, ki je bil tudi prvi arheolog in zgodovinar antične dobe, ki se je uveljavil v evropskem okviru. Najpomembnejše delo: zbirka antičnih napisov tedanjega jugoslovanskega dela Norika in Zgornje Panonije. Njegov naslednik je bil Josip Klemenc, njegove objave so se nanašale na vojaško zgodovino in arheološko topografijo, vodil je izkopavanja na Ptuju, Celju in Šempetru (odkritje nekropole). Njega je na univerzi nasledil Jože Kastelic, on prevedel velik del Mommsenove Rimske zgodovine, v poznih letih napisal monografijo o šempetrskih spomenikih ter razpravo o antični zgo. v Valvazorjevi *Slavi*. Za poznavanje antike pri nas je pomemben Jaroslav Šašel (zgo. in arh.) njegove študije zajemajo skoraj vsa področja zgo. raziskav. v mednarodnem merilu dosegel velik ugled. z ženo Ano napisala obsežno zbirko latinskih napisov iz rim. dobe, ki so jih našli med 1900 in 1970. Večjo sintezo antične dobe na Slo. mu je preprečila smrt. Doslej še ni bil spisan znanstveni pregled celotne rimske dobe.